

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i detta betänkande regeringens förslag (prop. 2001/02:156) om godkännande av stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	8
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Stabiliserings- och associeringsavtalet med Makedonien

Riksdagen godkänner, med bifall till proposition 2001/02:156, stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien å andra sidan.

Stockholm den 16 april 2002

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Bertil Persson (m), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Carina Hägg (s), Liselotte Wåggö (m), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Karin Enström (m) och Rosita Runegrund (kd).

Redogörelse för ärendet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien å andra sidan.

Syftet med avtalet är bl.a. att inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen bidra till stabilitet och en positiv ekonomisk och social utveckling i regionen. Avtalet innehåller bestämmelser om bl.a. politisk dialog, frihandel samt ekonomiskt och socialt samarbete.

Genom avtalet inrättas vissa organ som skall övervaka avtalets tillämpning.

Ärendet och dess beredning

Efter förberedande arbete under 1999 inledde Europeiska kommissionen i mars 2000 förhandlingar med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien om ett stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna (EG) och deras medlemsstater å ena sidan och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien å andra sidan. Regeringen har under förhandlingarna inhämtat synpunkter från den närmast berörda myndigheten Kommerskollegium. Stabiliserings- och associeringsavtalet undertecknades den 9 april 2001. Innan avtalet kan träda i kraft skall det godkännas av parterna.

Bakgrund

Berlinmurens fall och enandet av de två tyska staterna, det kalla krigets slut och Sovjetunionens upplösning innebar att det framstod som möjligt att förverkliga visionen av en europeisk union som omfattade demokratiska stater i hela Europa. För dåvarande EG:s medlemsländer blev det ett första rangens intresse att stärka stabiliteten och freden i Europa genom att främja de central- och östeuropeiska staternas integration med den västeuropeiska gemenskapen.

I april 1997 antog allmänna rådet en regional ansats där man fastslog politiska och ekonomiska villkor för utvecklandet av bilaterala relationer med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Förbundsrepubliken Jugoslavien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Villkoren innefattade respekt för demokratiska principer och mänskliga rättigheter, respekt för rättsstatsprincipen, respekt för och skydd av minoriteter samt krav på genomförande av Daytonavtalet, inklusive samarbete med den internationella krigsförbrytartribunalen i Haag, marknadsekonomiska reformer och regionalt samarbete.

Ett samarbetsavtal mellan EG och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien trädde i kraft den 1 januari 1998. Ett transportavtal trädde i kraft den 28

november 1997. Flera av länderna på västra Balkan har liknande samarbetsavtal, som kompletterades med förmånliga handelsliberaliseringar under hösten 2000. Länderna omfattas även av bidragen från EU:s nya biståndsprogram för västra Balkan, CARDS. Detta efter rådets beslut i december 2000 att slå ihop de tidigare programmen Phare och Obnova. EU:s anslag till CARDS-program för de fem länderna uppgår till 4,65 miljarder euro för perioden 2000–2006.

Den 26 maj 1999 lade kommissionen fram ett förslag om att inleda en stabiliserings- och associeringsprocess för länderna på västra Balkan med syfte att skapa ett ramverk för ländernas politiska och ekonomiska integration i Europa och till europeiska samarbetsstrukturer.

Mot denna bakgrund fick kommissionen den 24 januari 2000 ett mandat att inleda förhandlingar med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien om ett stabiliserings- och associeringsavtal. Mandatet utvidgades senare till att omfatta även Kroatien. Stabiliserings- och associeringsavtalet med Kroatien undertecknades den 30 oktober 2001. Under 2001 inleddes också det förberedande arbetet för att ingå ett stabiliserings- och associeringsavtal med Albanien.

Stabiliserings- och associeringsavtalet är av mycket stor betydelse för f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, både politiskt och ekonomiskt, och det utgör ramen för en integration av landet i den europeiska gemenskapen. Samtliga länder i stabiliserings- och associeringsprocessen är tänkbara kandidater för medlemskap i Europeiska unionen (EU), beroende på varje lands specifika förutsättningar och framgångsrika genomförande av stabiliserings- och associeringsavtalet.

Utvecklingen i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien var den sista av delrepublikerna som bröt sig ur det dåvarande Jugoslavien och den enda som gick igenom Jugoslaviens sönderfall utan att bli indragen i krig. Landet har sedan dess kämpat med en svag ekonomi och instabila politiska strukturer. Befolkningen domineras av två grupper, cirka två tredjedelar makedoner och cirka en tredjedel etniska albaner. Under våren 1999 utsattes f.d. jugoslaviska republiken Makedonien för hårda politiska och ekonomiska påfrestningar i samband med kriget i Kosovo och den flyktingsituation som då uppstod. I dag har flertalet flyktingar återvänt till Kosovo. Av de omkring 8 000 flyktingar som finns kvar i landet är den övervägande delen romer. Under våren 2001 utlöstes en konflikt mellan regeringssidan och den albanska gerillan. Stridigheterna avslutades genom undertecknandet av ett fredsavtal den 13 augusti 2001, vilket hade förhandlats fram i staden Ohrid. Avtalet innehåller löften från makedonernas sida om omfattande konstitutionella förändringar i syfte att förbättra albanernas status. Den senaste konflikten har slagit mycket hårt mot ekonomin, som nu emellertid har vissa förutsättningar att återhämta sig då regeringen bl.a. skrivit under ett expertövervakningsprogram med Internationella

valutafonden (IMF). Regeringen har förutom medlemskap i EU uttalat önskemål om att bli medlem i Nato.

Sverige och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Sverige upprättade diplomatiska förbindelser med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien i december 1993. De bilaterala förbindelserna mellan Sverige och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien är goda. Det bilaterala biståndet har ökat kraftigt, från 8,6 miljoner kronor år 2000 till 59,6 miljoner kronor 2001.

Sveriges handel med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien är mycket blygsam än så länge. Fram till krisen i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien i början av 2001 var den svenska exporten stabil men sjönk kraftigt under 2001. År 2000 uppgick exporten till 211 miljoner kronor och importen till 15 miljoner kronor.

Avtalets innehåll

Genom stabiliserings- och associeringsavtalet upprättas en associering mellan EG och deras medlemsstater å ena sidan och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien å andra sidan. Avtalet innehåller bestämmelser om samarbete på en rad områden, bl.a. politik, ekonomi och handel. Respekten för demokratiska principer och mänskliga rättigheter skall ligga till grund för parternas inrikes- och utrikespolitik och utgör väsentliga beståndsdelar av avtalet.

Stabiliserings- och associeringsavtalet omfattar sammanlagt 128 artiklar, 7 bilagor och 5 protokoll. Bilagorna och protokollen utgör en integrerad del av avtalet. Parterna har godkänt 7 gemensamma förklaringar, 1 ensidig förklaring från EG och deras medlemsstater och 1 ensidig förklaring från EG.

I avtalet är såväl Europeiska gemenskapen, Europeiska kol- och stålgemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen som medlemsländerna avtalsparter å den ena sidan. Avtalet är därmed ett s.k. blandat avtal. Avtalet reglerar bl.a. frågor inom den gemensamma handelspolitikens område och om gränsöverskridande tjänstehandel. Enligt artikel 133 i EG-fördraget och EG-domstolens praxis har gemenskapen bred kompetens att sluta avtal på dessa områden. Avtalet innebär också öppnare regler för arbetares rörlighet, för etablering av företag och för betalningar och kapitalrörelser mellan EG och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Kompetensen på detta område är delad mellan gemenskapen och medlemsstaterna. Stabiliserings- och associeringsavtalet med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien reglerar emellertid också förhållanden som ligger utanför gemenskapens kompetens och således inom ramen för medlemsstaternas kompetens. Avtalet innehåller sålunda bestämmelser som innebär åtaganden för medlemsstaterna och därmed också för Sverige. Detta gäller bl.a. inom områdena politisk dialog, socialt och finansiellt samarbete samt brottsförebyggande verksamhet.

Som redovisas i propositionen (avsnitt 6.6) innehåller protokoll 5 i stabiliserings- och associeringsavtalet bestämmelser om ömsesidigt administrativt

bistånd mellan myndigheter i tullfrågor. Information som lämnas eller erhålls med stöd av detta tullsamarbetsprotokoll skall vara konfidentiell (artikel 10 i protokollet). Enligt 9 kap. 3 § sekretesslagen (1980:100, aktuell lydelse 1992:1775) gäller sekretess i dylik verksamhet för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation. En anslutning till stabiliserings- och associeringsavtalet föranleder därför ingen lagändring för Sveriges del när det gäller dessa frågor.

Avtalet är enligt regeringens bedömning av större vikt och skall därför enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkännas av riksdagen.

Godkännande av avtalet

Regeringen anför att stabiliserings- och associeringsavtalen är en central del av den europeiska gemenskapens politik gentemot länderna på västra Balkan. Avtalen lägger grunden för ett omfattande samarbete som syftar till att dessa länder kommer närmare EU på en rad områden och att de till slut blir kandidater för medlemskap i unionen.

Vidare betonar regeringen att avtalet skapar ramar för en politisk dialog, definierar ett brett spektrum av samarbetsområden och skapar förutsättningar för ökad frihandel mellan EG och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, vilket bidrar till ökad ekonomisk integration och tillväxt för parterna. Ur svensk synvinkel är det därför av stor vikt att stabiliserings- och associeringsavtalet med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien ingås.

Efter undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet den 9 april 2001 har det politiska läget i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien försvårats. Sverige och EU avser att följa den fortsatta politiska utvecklingen i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien mycket noga.

Utskottets överväganden

F.d. jugoslaviska republiken Makedoniens närmande till EU är ett viktigt led i ansträngningarna att lägga grunden för ett bredare samarbete mellan den europeiska gemenskapen och länderna på västra Balkan.

Utskottet anser att det föreliggande stabiliserings- och associeringsavtalet skapar förutsättningar och ramar för arbetet med att åstadkomma stabilitet, fred och en positiv ekonomisk, social, kulturell och miljömässig utveckling i regionen.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:156 föreslår regeringen att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien å andra sidan.